

Od 0 do 100 - SKUPAJ

Medgeneracijski
projekt
Društva Novita

87 69 12 4
11 9 40 83 98 70
66 45 26 16 31 52
107 6 93 74 20 54

Društvo za medgeneracijsko sodelovanje

Od 0 do 100 - SKUPAJ

Medgeneracijski
projekt
Društva Novita

Ljubljana, 2014

Od 0 do 100 - SKUPAJ, Medgeneracijski projekt Društva Novita

Pripravila in uredila Tadeja Krajnc

Fotografije so iz arhiva Društva Novita

Izdajatelj: © 2014, Društvo Novita

Publikacija je izšla v okviru projekta Od 0 do 100 - SKUPAJ. Izvedba tega projekta je bila financirana s strani Evropske komisije. Vsebina publikacije (komunikacije) je izključno odgovornost avtorja in v nobenem primeru ne predstavlja stališč Evropske komisije.

Natisnila tiskarna PANcopy v Ljubljani, 2014

250 izvodov

Ljubljana, 2014

Kazalo

O Društvu Novita	6
Projekt Od 0 do 100 - SKUPAJ	8
Namen knjižice	10
Medgeneracijsko sodelovanje	11
Planiranje projekta	12
Vtisi in mnenja izvajalcev projekta	16
Prvi obisk, prva delavnica, prvič v domu starejših	21
Kaj pravijo udeleženci aktivnosti?	23
<i>Starejši o sodelovanju z mladimi</i>	23
<i>Otroci o sodelovanju s starejšimi</i>	24
Primer aktivnosti v besedi in sliki	28
<i>Starejši učijo</i>	28
<i>Odkrivamo razlike v starostnih obdobjih</i>	30
Strokovni delavci o projektu	33
<i>Zakaj smo se odločili za sodelovanje v projektu Od 0 do 100 - SKUPAJ?</i>	33
<i>Učitelji in medgeneracijsko sodelovanje</i>	35
<i>Morebitni strahovi, dileme pred pričetkom sodelovanja</i>	36
<i>Moje mnenje o projektu</i>	37
Ob zaključku projekta	41
Mladi in stari - skupaj	43
Statistični podatki	45
Program Mladi v akciji	45
Zahvala	46

O Društvu Novita

Društvo Novita, ustanovljeno leta 2011, je strokovno, prostovoljno, samostojno, neprofitno združenje fizičnih in pravnih oseb, ki kakor koli delujejo na področju medgeneracijskega sodelovanja, socialnega varstva, varnostnih in zdravstvenih ved in drugih zainteresiranih oseb, ki se kako drugače srečujejo z različnimi starostnimi skupinami.

Smo člani zveze CNVOS, Slovenske mreže prostovoljskih organizacij prostovoljstvo.org, vsebinske mreže NVO za zdravje, vsebinske mreže Opolnomočenje NVO s področja sociale, MINVOS-a mreže izobraževalnih nevladnih organizacij Slovenije, mreže za socialno vključenost Vključen.si in Slovenske mreže organizacij izobraževanja starejših.

NAMEN IN CILJ DRUŠTVA

Namen Društva je medgeneracijsko povezovanje različnih generacij, posameznikov in skupin. Člani sodelujemo z drugimi zainteresiranimi osebami, promoviramo in krepimo razvoj medgeneracijskega sodelovanja in medosebnih odnosov preko osveščanja, informiranja, preventivnega in kurativnega delovanja ter izobraževanja. Spremljamo primere dobre prakse doma in v tujini, sodelujemo z domačimi in s tujimi organizacijami, ustvarjamo lastne prakse in jih implementiramo v slovenski prostor. Prizadevamo si za povečevanje vedenja o lastni varnosti.

DEJAVNOSTI

- Ustvarjalne in pogovorne delavnice,
- individualno delo,
- svetovanje,
- promocija medgeneracijskega sodelovanja in medgeneracijskega prostovoljstva,
- izobraževanje,
- detabuizacija življenjskih obdobij in destereotipizacija, kaj v določeni starosti zmoremo in česa ne,
- iskanje in ustvarjanje možnosti za razbremenitev srednje generacije (fenomen sendvič generacije),
- ozaveščanje o pravicah na področju osebne varnosti in kriminalitete,
- ozaveščanje o pravicah na področju zdravja posameznika,
- in še in še.

Več si lahko preberete na spletni strani www.drustvo-novita.org.

Projekt Od 0 do 100 - SKUPAJ

Program
Mladi
v akciji

Od 0 do 100 - skupaj je medgeneracijski projekt, ki se odziva na potrebo po ponovni vzpostavitvi aktivnega sodelovanja med generacijo otrok in starostnikov ter s tem kakovostnega, zdravega in ustvarjalnega preživljanja časa.

Ideja za projekt

Projekt je nastal kot odgovor na ugotovitev, da prihaja v današnji družbi do medgeneracijskega prepada, predvsem med generacijo otrok in mladostnikov ter generacijo starejših ljudi. Opazali smo, da so otroci večino časa prepuščeni sami sebi ter da veliko družin, predvsem v mestih, ne živi več skupaj s starimi starši. Otroci skorajda nimajo stika s starejšimi. Namesto s pravimi prijatelji se igrajo z virtualnimi, preproste družabne igre so zamenjale računalniške, živijo nezdravo. Starejši se ob tem vse (pre)pogosto čutijo nezaželjene, nepomembne in nekoristne.

Glavni cilji

Krepitev zavedanja o pomenu medgeneracijskega sodelovanja, vključevanje socialno izključenih, priseljencev različnih kultur, detabuizacija starosti in spoznavanje lepote staranja, razvijanje lastnih ustvarjalnih sposobnosti in razvijanje občutka odgovornosti do sebe, skupine in skupnosti, primarno med mladimi, posledično pa na celotni lokalni skupnosti z aktivno participacijo, neformalnim izobraževanjem, s širitvijo evropske zavesti o enakih možnostih in brez diskriminacije posameznika ali katere koli skupine.

Namen

Združiti otroke in starostnike različnih kultur v skupno ustvarjanje in povezovanje z aktivno participacijo, s prostovoljnim delom, z vključevanjem mladih z manj

priložnostmi, z namenom, da razvijajo svojo ustvarjalnost, samopodobo in izboljšajo medsebojne odnose, pridobijo nova znanja in kompetence ter da postanejo aktivni državljani s tem, da tudi sami širijo zavest o pomenu sodelovanja in medsebojne pomoči različnih generacij, sprejemanja različnih kultur in strpnosti. Širši pomen projekta se kaže v povezovanju lokalne skupnosti, saj smo skozi projekt povezali mlade, osnovno šolo in dom starejših občanov v lokalni skupnosti.

Rezultati

Trajnejši rezultat projekta je izdaja te knjižice, v kateri je opis projekta z nameni in s cilji. Opisali smo aktivnosti, sodelujoči so prispevali svoje vtise, vse to pa zaokroža slikovno gradivo v knjižici in na zgoščenkah. Oboje bo v prihodnosti služilo kot primer sodelovanja med generacijami po šolah, v domovih za starejše, lokalnih skupnostih, podjetjih in na spletu. Rezultati projekta so se pričeli kazati že po nekaj aktivnostih pri vseh vključenih skupinah (otroci, izvajalci, starostniki). Pri najmlajših se je pričelo pojavljati zanimanje za starejše, njihovo znanje in izkušnje. Postajali so raziskovalni, bolj solidarni, tako do starejših kot sovrstnikov, predvsem pa so si dovolili sprejeti pomoč in nasvet starejše osebe, in obratno, pripravljeni so bili pomagati in v svoje ustvarjanje spustiti starejšo osebo. Za starostnike je bila, poleg vidnega sijaja v očeh, ko so ustvarjali in se družili z mladimi, najbolj opazna sprememba po sprejetosti, ne glede na zmogljivosti. Vsaj v času teh aktivnosti ni bilo prisotnih fizičnih in psihičnih bolečin, pozabili so na vse tegobe in osamljenost ter se prepustili otroški razigranosti, poučevanju otrok, prepevanju, druženju, pripovedovanju, klepetanju itd.

Udeleženci

Projekt se je izvajal od 1. marca 2013 do 1. maja 2014 v Ljubljani, na več različnih lokacijah, in je bil sofinanciran v okviru Evropskega programa Mladi v akciji. Vključeval je učence od prvega do šestega razreda iz več osnovnih šol v Ljubljani in stanovalce treh domov za starejše občane. Povezovalni člen so bili mladi izvajalci Društva Novita.

Namen knjižice

Knjižica je v prvi vrsti namenjena organizacijam in njihovem osebju, ki se pri svojem delu dnevno srečujejo s populacijo otrok in mladostnikov ter/ali starostnikov. Predvsem so to vrtci, šole in domovi za starejše občane, mladinske organizacije, društva upokojencev, ipd.

Želimo si, da bi publikacijo uporabili strokovni delavci, učitelji, vodstveni delavci, ki lahko z vključitvijo v tovrstne aktivnosti omogočijo bogato osebno izkušnjo z drugo generacijo in pripomorejo k primernemu razvoju tega področja.

Prav tako je namenjena bodočim uporabnikom tovrstnih aktivnosti (otroci, mladostniki in starostniki).

Preko knjižice se lahko tudi starši otrok in svojci starostnikov поблиže seznanijo s to obliko medgeneracijskega sodelovanja in se lažje odločijo za vključitev svojih bližnjih v tovrstne aktivnosti. Iz prve roke pridobijo informacije, kako to poteka, kakšen je namen, kaj se počne itd. Nenazadnje želimo spodbuditi vse, ki jih tovrstno delo zanima, da se pridružijo kot prostovoljci.

Knjižica je sestavljena tako, da bo bralce preko osebnih vtisov, mnenj in opisov prostovoljcev, uporabnikov in drugih sodelujočih popeljala skozi celoten projekt v sliki in besedi. Osrednja tema projekta je preko medgeneracijskih aktivnosti mlade vzpodbuditi, da z aktivnim sodelovanjem kakovostno kreirajo svoj prosti čas in izkoristijo znanje ter izkušnje starejših.

Medgeneracijsko sodelovanje

Čeprav je v literaturi veliko napisanega o medgeneracijskem sodelovanju, sploh v zadnjem času, pa bi želeli bralcem predstaviti naš pogled, iz katerega smo skozi projekt izhajali in za katerega trdno verjamemo, da je eden pravih, saj se je izkazal v teoriji in v praksi.

Torej, za nas medgeneracijsko sodelovanje pomeni povezovanje dveh (na videz) zelo različnih generacij, kot so osnovnošolski otroci in starostniki. Tretje vključena starostna skupina so mladi izvajalci (17 do 30 let). Na ta način smo dobili na enem mestu ogromno izkušenj, znanja, modrosti, energije, solidarnosti, ki so po našem mnenju tiste vrednote, ki gradijo medgeneracijske odnose brez predsodkov. Zelo pomembno - nihče ni sodeloval pod prisilo, vsi so se vključevali po lastni volji. Vsak udeleženec je bil v času aktivnosti prepleteno v vlogi učitelja in v vlogi učenca.

Predhodno smo ugotovili, da se največ starostnikov, ki najbolj potrebujejo tovrstne aktivnosti, nahaja v domovih za starejše občane, zato smo se odločili, da bomo vključili ravno te. Temu dejstvu so bile prilagojene tudi lokacije izvajanja aktivnosti, vedno v domu starejših.

Medgeneracijsko sodelovanje vključuje različne stvari, a vedno poudarja, da smo ljudje socialna bitja in da živimo v skupnosti, v kateri so praviloma zastopane vse generacije. Kaj lahko vsaka generacija prispeva k boljšemu življenju: starejši znanje in izkušnje, mlajši pomoč pri vsakodnevnih opravilih, učenje uporabe sodobne tehnologije, obiskujejo in delajo v domovih za ostarele ... Da bi bilo to sodelovanje čim bolj uspešno, mora biti med mladimi in starimi obojestransko razumevanje, sprejetost, prijazni odnosi, druženje, iskanje skupnih poti oz. sožitje. Učiteljica C. Š.

Sodelovanje med generacijami razumem kot izmenjavo izkušenj in spoznanj, druženje, učenje drug od drugega, pomoč ene generacije drugi, medsebojno spoštovanje, krepitev solidarnosti med mlajšimi in starejšimi. Učiteljica M. V.

Načrtovanje projekta

V projekt so bile vključene tri starostne skupine; mladi prostovoljci Društva Novita, ki so projekt organizirali in izvajali, učenci treh osnovnih šol: OŠ Karla Destovnika-Kajuha, OŠ Ledina in OŠ Majde Vrhovnik iz Ljubljane ter stanovalci treh domov za starejše občane v Ljubljani: Dom starejših občanov Ljubljana Moste - Polje in Dom upokoencev Center, Tabor - Poljane, z enotama Poljane in Tabor. Število sodelujočih šol in domov je bilo omejeno, saj smo na ta način lažje spremljali napredek in spremembe pri udeležencih.

Izbranim osnovnim šolam (izbor je potekal glede na bližino doma za starejše) in domovom za starejše občane smo poslali povabilo k vključitvi z vsemi potrebnimi informacijami za lažjo odločitev in seznanitev s projektom. Za sodelovanje so bile izbrane tiste šole in domovi, ki so se prvi prijavili in so se strinjali s celotnim potekom projekta. Med pomembnejšimi elementi projekta, s katerimi so se morali strinjati so:

- učitelji otroke le pripeljejo in v času delavnice niso v vlogi učitelja, temveč le kot opazovalci, lahko pa so ta čas tudi odsotni,
- predhodno so učitelji otrokom povedali le, da gredo v dom in da bodo sodelovali s stanovalci. Vse ostale informacije so pridobili od izvajalcev projekta pred posamezno aktivnostjo,
- da naenkrat pride le ena skupina otrok (zaželeno, da ni večja od 25 otrok),
- da delovni terapevti v domu celotno organizacijo in izvedbo prepustijo izključno izvajalcem Društva Novita,
- da se ima vsak stanovalec možnost sam odločiti za sodelovanje in da nihče ni zavrnjen vnaprej,
- da vsaka delavnica traja dve šolski uri, po vnaprej določenem urniku, vedno ob istih dnevih in ob istih urah (to je še posebno pomembno za starostnike, da so jim te delavnice lahko postale del rutine in so si lažje zapomnili, kdaj je naslednja).

Zaradi lažjega časovnega načrtovanja projekta, ki je vključeval dva šolski leti, smo ga razdelili na tri dele.

Prvi del je trajal od marca 2013 do konca junija 2013.

Drugi del v trajanju od septembra 2013 do konca decembra 2014.

Tretji del v trajanju od januarja 2014 do maja 2014.

Nekaj tem prvega obdobja:

Prišla je pomlad

Velika noč

Nekoč in danes

Okrasimo okolico

Priprava skupne malice

Izpostavljene teme drugega obdobja:

Peka piškotov

Venčki

Snežaki presenečenj

Drevo želja

Vključene teme tretjega obdobja:

Valentinovi srčki

Jagode za mamice

Za vsakega od teh treh delov smo vnaprej pripravili plan aktivnosti z datumi, s temami, predvidenim materialom in z izvajalci. Teme skozi celoten projekt so bile ustvarjalno izobraževalne narave, vključevali smo letne čase in praznike, kot so valentinovo, Miklavž, velika noč itd. Aktivnosti so bile razdeljene tako, da so nekatere od njih prevzeli starostniki (Starejši delijo znanje) in otroke poučili o stvareh iz svojega življenja, otroštva, ki jih danes ni več. Aktivnosti smo popestrili s pesmijo in plesom. Ta del ni bil vnaprej planiran in se je dogajal spontano, glede na vse dejavnike, ki so bili prisotni. Pesem je zelo povezovalna in združuje ljudi, ne glede na starost.

Znotraj vsake aktivnosti smo imeli na strani starostnikov aktivne in pasivne udeležence. Oboji so bili enako pomembni in na oboje je imelo sodelovanje enak (pozitiven) vpliv. Glede na starost, zdravstveno stanje, trenutno počutje in lastno mišljenje so se vsakič znova starostniki po lastni želji odločili, do kakšne mere se želijo tisti dan aktivnosti udeležiti. Pomembno je bilo, da nikoli nikogar nismo silili v več kot je bil sam pripravljen. Veliko smo izvajalci delali na spodbujanju, kar se je obrestovalo, saj so nam starostniki zaupali in spoznali, da je res najbolj pomembno skupno ustvarjanje, druženje in dobra volja. Kvaliteta in izgled izdelka sta drugotnega pomena. Kljub temu so bili prav vsi izdelki, ki so jih otroci in starostniki skupaj ustvarili, prav zaradi tega dejstva, nekaj posebnega in v trajen spomin. Za pasivno sodelovanje smo smatrali, ko je nekdo samo opazoval dogajanje, morda sodeloval le pri petju in klepetu, ali pa malce sramežljivo od daleč prvič opazoval dogajanje

Ob koncu vsake aktivnosti smo izvedli evalvacijo, posebej z otroci in posebej s starostniki. Temu je sledila še obširnejša evalvacija med izvajalci.

Vtisi in mnenja izvajalcev projekta

Za sodelovanje sem se odločila, ker cenim prostovoljno delo in sem ga želela izkusiti tudi na lastni koži, poleg tega sem želela pridobiti nove izkušnje, ki bi obogatile moje študijsko znanje (področje pedagogike in andragogike). Pretiranih strahov, dilem ali zadržkov pred vključitvijo nisem imela, saj rada delam z ljudmi vseh generacij, seveda pa je bilo pred prvimi delavnicami prisotne malo treme. Postavljala so se vprašanja, kako se bom znašla, ali imam dovolj znanja, ki mi bo omogočalo uspešno komuniciranje in sodelovanje z vsemi udeleženci delavnice, kasneje pa, ali sem se v svoji vlogi dobro znašla, sem v določenih situacijah pravilno odreagirala, sem naredila kakšno napako ... Seveda je postavljanje tovrstnih vprašanj tako na začetku kot tudi kasneje, ko ima prostovoljec za seboj že precej izkušenj, nujno, saj šele refleksija in (samo)evalvacija omogočita zavedanje njegovega načina delovanja, mogočih napak ali neznanja ter posledično tudi možnost za napredek, izboljšave, osebnostno rast.

Za povezovanje starostno različnih skupin je zagotovo potrebnega veliko truda, spodbud in skrbi, predvsem pa premagovanje predsodkov in stereotipov, ki nemalokrat ležijo zasidrani globlje, kot bi si želeli priznati. Ti stereotipi in predsodki so še posebej pogosto vezani na starejše. Pogostose jim pripisuje fizično in intelektualno nemoč, odvisnost od drugih, slab spomin, konservativnost, rigidnost ipd. Takšni stereotipi jih stigmatizirajo ter vplivajo na njihovo doživljanje in vedenje, kar pomeni, da se tudi sami začnejo vesti skladno z njimi. *To sem na delavnicah velikokrat opažala tudi sama. Starejše gospe velikokrat nočejo sodelovati pri določenih aktivnostih, češ da so prestare, da to pa res ni zanje, da so že vse pozabile, da so takšne stvari za otroke ipd. Včasih je potrebno le nekaj več spodbude, včasih pa tudi to ne pomaga in tako ostanejo zgolj opazovalke. Pa tudi to je nekaj, saj je konec koncev namen tega skupnega druženja zadovoljstvo vseh, pa naj bodo aktivni na takšen ali na drugačen način.* Različnost nas bogati in spoštovanje le-te ter zmožnost prisluhniti posamezniku, njegovim potrebam, željam je zagotovo pomembna. Na delavnicah se tega skupaj učimo – *učimo se prostovoljci, starejši in otroci, vsak od nas nekaj doprinese.* Medgeneracijsko sodelovanje zame pomeni predvsem učenje drug od drugega. Poleg učenja spretnosti se učimo tudi komunikacije, sprejemanja, odprtosti in premagovanja stereotipov, morebitnih strahov ali zadržkov do drugih. Z vidika otrok, ki se vključujejo v te delavnice, lahko trdim, da to zanje predstavlja edinstveno

izkušnjo, saj veliko izmed njih drugače nima priložnosti sodelovanja s starejšimi osebami. Zlasti pomembno se mi zdi to, da se učijo vzpostaviti stik s starejšo osebo ter do nje razvijajo ustrezen odnos, ki temelji na spoštovanju, strpnosti, razumevanju, da se soočajo s svojimi strahovi in predsodki ter tako razvijajo pozitivno stališče do starejših in starosti kot sestavnega dela življenja. Na drugi strani ima medgeneracijsko druženje in sodelovanje ogromno pozitivnih učinkov tudi na starejše. V domovih starejših občanov se marsikateri starostnik počuti osamljenega, nezadovoljnega, lahko se pojavi tudi občutek nesmisla, depresivnosti. Obiski otrok marsikomu polepšajo dan, še posebej tistim, ki mogoče nimajo nikogar, ki bi jih obiskoval, se z njimi pogovarjal ipd. Otroci s seboj prinesejo igrivost, otroškost, veselje, ki se ga hitro nalezejo tudi starejši. Hkrati se, vsaj pri tistih, ki aktivno sodelujejo pri ustvarjalnih delavnicah, krepí občutek koristnosti in pomembnosti, kar zagotovo vpliva na dobro počutje. Po mojem mnenju je za vse te pozitivne učinke (tako na starejše, kot na otroke) potrebno daljše časovno obdobje izvajanja medgeneracijskih aktivnosti, kar je smiselno tudi z vidika možnosti za temeljitejšo spoznavanje udeležencev ter spletanje močnejših odnosov in vezi.

Napredek in pozitivne spremembe se zagotovo pojavljajo, kar potrjujejo tudi ostale prostovoljke. Sama lahko rečem, da se opazi predvsem *razlika med otroki, ki se prvič udeležijo neke medgeneracijske aktivnosti in tistimi, ki so na takem srečanju že bili. Prvič so običajno bolj zadržani, težje vzpostavijo stik s starejšo osebo, kar pomeni, da je potrebnih tudi veliko več spodbud in vloženega truda.* Vsaka oseba je unikat, nekaj posebnega, kar velja tako za otroke kot tudi za starejše in kar od nas, prostovoljcev terja občutljivost in dovezetnost za vsakega posameznika. Tudi fleksibilnost in prilagodljivost sta zagotovo lastnosti, oziroma boljše rečeno spretnosti, ki ju prostovoljci razvijamo. Osebnostno mi največji izziv predstavlja skrb za aktivno udeleževanje in prispevanje vseh, kar je včasih kar težka naloga. Nekdo morda ni pri volji za sodelovanje, mu ni do pogovora, včasih bi rad ustvarjal nekaj drugega, samosvojega, mogoče se slabše počuti. V takih primerih je treba najti neko ravnovesje med tem, kaj so naši cilji in kaj so individualne potrebe, želje posameznika. Nič ni narobe, če nekdo zgolj opazuje dogajanje ali se mogoče tudi ne pogovarja. Svojo vlogo vidim predvsem kot vlogo spodbujevalca, motivatorja, ne pa kot nekoga, ki bi narekoval tempo dela, zahteval neko prisilno sodelovanje, komuniciranje, vzpostavljanje stika, čeprav udeležencem (posamezniku) ni do tega. Ravno zaradi tega ni nič narobe, da učitelji in

strokovni delavci niso vključeni v te aktivnosti. Seveda gre za neke vrste učno situacijo, vendar namen medgeneracijskih aktivnosti zagotovo ni poučevanje kot tako in verjetno bi marsikateri učitelj težko izstopil iz te vloge, ki je je vaju. Vseeno se mi zdi pomembno, da dogajanje opazujejo, saj na ta način lahko z učenci v šoli reflektirajo njihove izkušnje ter iz njih izhajajo pri pouku.

Kot prostovoljka sem pridobila veliko. (Na)učila sem se strpnosti, prilagajanja, vodenja manjše skupine, načina komunikacije in sodelovanja s starejšimi (pa tudi z otroki), različnih ročnih spretnosti, sodelovanja z drugimi prostovoljci in še mnogo drugega. V bistvu je težko povzeti, kaj vse sem pridobila, zagotovo pa je bil čas, ki sem ga preživela na medgeneracijskih delavnicah zame lep in dragocen. Izvajalka L. B.

Vedno sem razmišljala, kako smo s starejšimi milijon kilometrov narazen in sem si rekla »zakaj ne bi poskusila in naredila nekaj izven svoje cone udobja«.

Ko je nastopil čas za prve aktivnosti v domu starejših, sem bila zaskrbljena, kajti nisem vedela ali se bom znala vključiti, ali bom sama pustila predsodke do starejših nekje v daljavi ter kako sploh govoriti z njimi. Prav tako sem bila v skrbeh, da bom rekla kakšno napačno besedo ali, da se ne bom znala vključiti v delavnice. Potem pa so bili tam starejši, ki so bili hvaležni za popestritev dneva in nič strah vzbujajoči. Moralo bi obstajati več takih možnosti sodelovanja otrok in starejših. S tem se otroci učijo, kako je bilo včasih, mogoče so zaradi tega kaj bolj skromni in se zavedajo temeljnih človeških vrednot. Otroci se naučijo spoštovanja, starejši pa jim lahko povedo marsikatero modrost. Že tako je stik s starejšimi zelo omejen, ker menim, da ni veliko družin, ki bi živele skupaj s starimi starši. Pozitivno je, da jim šola ponudi možnost stika in morebitnega »stkanja« vezi s starejšimi. Prav je, da se že kot otroci zavedajo življenja in kaj sledi, ko bodo starejši, torej, da ne živijo v oblakih in se soočijo tudi s smrtjo.

Zaradi zgoraj omenjenega menim, da je ta projekt zelo pomemben. Veliko starejših je bilo z njim osrečenih, otroci pa so se naučili marsikaj novega o zgodovini ter o življenju. S projektom se je poskrbelo, da domovi ne delujejo kot kraji, kamor se »pride umret«, ampak kot prijetne bivanjske skupnosti, kjer se lahko stejejo nova

prijateljstva, kjer praznujejo življenje in uživajo.

S sodelovanjem v tem projektu sem uvidela, da starejši niso »bav bav«, ampak ljudje z veliko znanja, ki bi se želeli pogovarjati. Zgodbe, ki so jih delili z nami v smislu, kako je bilo včasih, se ti zasedrajo v spomin in zaradi tega se še močneje trudim, da ne zdrsnem v potrošniško politiko – imeti vse za vsako ceno. Naučila sem se nekaj preprostega – stvari nas ne bodo osrečile. Prav tako sem postala bolj samozavestna, ko je potrebno pristopiti k nekemu, ki ga ne poznaš. Tudi pri drugih prostovoljcih sem opazila, da so nekateri postali bolj odprti in bolj iniciativni. Otroci so neverjetni, ko kar tekmujejo, kdo bo naredil več izdelkov za domove. Učitelji so bolj odprti za nove ideje po prvem obisku delavnic. Kljub temu se mi zdi, da je prav, da ne sodelujejo pri aktivnostih, saj imajo otroci drugačen pogled nanje in je prav, da tako tudi ostane in se otrokom da prosto pot, poleg tega pa se učijo, kako se obnašati v družbi ljudi, ki jih ne poznaš (tako prostovoljcev kot starostnikov). Starostniki so skromni in zadovoljni že s tem, da jih otroci obiščejo. Med nekaterimi so se stkale pristne vezi in res je lepo videti, ko imaš občutek, da gledaš vnuka/vnukinjo in babico/dedka, pa se mogoče poznajo nekaj mesecev.

Skozi celotne aktivnosti sem pridobila veliko – predvsem sem pričela drugače gledati na življenje in, če imajo vsi znanci najnovejši telefon, jaz te potrebe nimam in dokler bo stari telefon delal, toliko časa ga bom imela. Kajti osrečuje me ravno toliko, kot bi me nov. Sama sem še tista generacija, ki se je znala igrati po gozdovih, a sem vseeno vsaj delno zapadla v informacijski svet – starejši pa so me spomnili, da smo se včasih imeli prav super s šotorom, narejenim iz babičine stare rjuhe in s palicami, s katerimi smo se podili po gozdovih.

Starši bi morali spodbujati šole k takemu sodelovanju, kakršno je uspelo Društvu Novita. Učitelji pa bi morali za taka sodelovanja vedeti in spodbujati nadrejene za vključitev. Zapadli smo v svet potrošništva, kjer se samo še razmišlja, kaj bi imel – otrok ne želi samo igrače, ampak želi igračo z xy imenom itd. Potrebno bi bilo še bolj pogosto sodelovanje med šolami in domovi. Otroci bi se lahko naučili skromnosti, spoštovanja (ki ga primanjkuje) in začeli bi gledati na življenje z realnimi očmi. Otroci pa bi tudi na starše lahko prenesli svoja nova znanja, saj tudi starši vse prevečkrat živijo v iluziji.

Hvala Društvu Novita za priložnost, da sem lahko delala s starejšimi, slišala zanimive zgodbe in osebnostno zrasla. Hvala za prostor, da smo prostovoljci lahko uresničili svoje ideje in da smo se naučili tudi marsikaj novega z organizacijskega vidika. Menim, da bi tako društvo moralo pokrivati vso Slovenijo, če bi bilo s kadrovskega vidika to možno, ker gre za dodano vrednost, ki jo prinese vsem vpletenim – tako otrokom, starostnikom, prostovoljcem in ostalim posredno vpletenim.

Resnično si želim, da bi s svojim delom nadaljevali. Izvajalka S. R.

Prvi obisk, prva delavnica, prvič v domu starejših

Prvi obisk otrok v domu je vedno malce napet, saj izvajalci nikoli ne vemo, kakšna skupina prihaja in kako se bodo otroci in starostniki ujeli. Ko otroci pridejo v dom, jih sprejme ena od izvajalk v posebnem prostoru, kjer odložijo svoje stvari in se malce umirijo, nato pa sledi krajši pogovor. Namenjen je preverjanju stereotipov in odnosu do

starejših, preverjanju poznavanja pravil obnašanja in sprejemanju pravil, ki bodo veljala med delavnico (govorimo glasno in razločno, med seboj se spoštujemo, ko nekdo govori, ga poslušamo, med aktivnostmi so telefoni izklopljeni ...). Izvajalka otroke povpraša po njihovih pričakovanjih in jim pove pomembna dejstva o starejših (slabši sluh, uporaba vozičkov, hojc, tresenje rok, slabši vid, slabši spomin itd.), sploh ker sodelujejo tudi dementni stanovalci. **Večkrat se zgodi, da otroke, ko pridejo drugič, tretjič vprašamo, koliko imen starostnikov so si zapomnili. V večini je rezultat enak -**

starostniki si zapomnijo večkrat in več imen kot otroci. Iz tega vedno potegnemo malce hudomušen zaključek o tem, kdo ima slabši spomin. To je le še eden od načinov, da otrokom pokažemo, da ni za vse odgovorna starost. Izvajalka T. K.

Otrokom podamo navodila o poteku delavnice: delali bodo v paru ali manjši skupini s starostniki; namen njihovega obiska je druženje in ustvarjanje s starejšo osebo, čim več naj sprašujejo, predvsem pa pomagajo starejši osebi v skupini. Velikokrat to priložnost izkoristimo, da dodelimo otrokom še "skrivno nalogo". To pomeni, da morajo starostnike kaj vprašati, jim kaj povedati, skupaj kaj napisati, skratka nekaj, kar otroke spodbudi še v dodatno interakcijo s starostniki.

Kot zelo učinkovito orodje ob prvem srečanju so se izkazali listki z imeni, ki so si jih učenci nalepili na zgornji del majic. Enako stori druga izvajalka s skupino starostnikov v drugem prostoru. Opremljenost z listkom, na katerem je ime, predstavlja lažji prvi

stik in lažjo komunikacijo med delavnico. Namreč, ko otroci pridejo v prostor k starostnikom in jih izvajalci razporedijo po mizah, je njihova prva naloga, da pozdravijo, se predstavijo osebi na levi, osebi na desni strani in osebi nasproti ter jo vprašajo po imenu.

V času, ko se ena izvajalka pogovarja z otroki, so starostniki že zbrani v ustvarjalni sobi in nestrpno pričakujejo živahne in nasmejane otroke. Izvajalci jih obvestijo o prihodu otrok, namenu delavnice, o tem, kaj in kako se bo počelo ter jih opogumijo, da naj se, če česa ne morejo in če potrebujejo nasvet (pri izbiri barve, blaga, teme) obrnejo na ostale v svoji skupini. Predvsem pa ves čas ponavljamo, da ni pomemben izgled končnega izdelka, ampak sodelovanje, druženje in ustvarjanje.

Kaj pravijo udeleženci aktivnosti?

Največ nam pomenijo vtisi in mnenja udeležencev o sodelovanju na tovrstnih aktivnostih, druženju in ustvarjanju z mladimi/s starostniki, zato smo jih o tem povprašali.

Starejši o sodelovanju z mladimi

Ko pridejo otroci, se spet pootročim - vmem se v svet otroštva. V veselje mi je druženje z otroki in zelo sem vesela, ko me prepoznajo tudi na ulici, me pozdravijo, povprašajo, kako sem in obljubijo, da še pridejo v dom. Zelo sem se navezala na fanta, ki je prihajal. Obiskoval me je tudi izven delavnic. Stik sem vzpostavila tudi z njegovimi starši. (stanovalka H. J.)

S šolarji smo skupaj ustvarjali: risali, barvali in drugo ter občudovali njihovo bujno domišljijo. Ob enem njihovih obiskov so nas obdarili z drobnimi obeski, ki so jih sami izdelali. Dobila sem droben obesek iz gline, na eni strani pobarvan rdeče, na drugi strani pa zeleno. Ima štiri luknjice, skozi katere je speljana zelena vrstica. Obesek mi je zelo drag in obesila sem ga na kljuko na sobnih vratih. Ni ga moč prezreti. Ta moj dragi spominček bo na tem mestu, dokler bom tukaj tudi jaz. (stanovalka D. B.)

Vedno sem se veliko ukvarjala in družila z otroki. Zelo sem vesela, da lahko tudi sedaj ustvarjam z njimi in jih kaj naučim, oziroma oni naučijo mene. Zelo so kreativni, komunikativni, vse hočejo vedeti o meni, tudi moji vnuki jih zanimajo. (stanovalka Č. A.)

Všeč mi je bilo, ko si mi pomagali pri izdelovanju izdelkov, saj so bolj spretni kot jaz. Njihovi prsti niso tako okorni kot moji. Veseli so, ko lahko pomagajo. Vedno nam tudi kaj zapojejo in nas razvedrilo s svojim živžavom. Prinesejo pomlad v hišo, tudi ko je zunaj zima. (stanovalka Š. M.)

V začetku meseca decembra so prišli k nam šolarji. V načrtu smo imeli izdelovanje novoletnih voščil. Lepe zamisli in lepi izdelki so bili popisani s prazničnimi željami za novo leto staršem, babicam, vsem ljudem. Med njimi je bila ena, namenjena tudi

meni. Zelo sem bila vesela, ko sem jo zagledala. Teden dni kasneje smo pekli piškote. Bili so zelo dobri in po hodnikih v našem domu je prijetno dišalo. (stanovalka Ana)

Punčke so zelo zvedave, vse jih zanima, fantje pa so bolj zadržani. Skupaj smo risali in barvali. Zelo se znajdejo in lepo delajo, malo jih pohvalim in so še bolj veseli. (stanovalka R. M.)

Zelo rada imam otroke in obvezno se pridružim skupini, saj tudi sama rada delam ročna dela. Otroci prinesejo veselje, kar mi dobi, ko jih gledam in poslušam. Včasih mi kar solze pridejo na oči od veselja, da smo skupaj. Rada jim pokažem, kako delati. Med njimi je tudi fantič, ki ga še posebej rada vidim. Je zvedav in imava zanimive pogovore. Jaz vedno pozabim njegovo ime, on pa mojega ne pozabi. (stanovalka L. O.)

Sem v Domu starejših občanov. Da si lajšam življenje, sem se vključila v razne delovne dejavnosti. Obiskujejo nas učenci osnovnih šol. Druženje z njimi je zelo veselo in razigrano. Skupaj izdelujemo razne okraske. Na papir narišemo različne modele, jih razrežemo in pisano pobarvamo. Delo spremljajo prostovoljke, ki nas tudi fotografirajo. Skupaj smo pekli piškote, oblikovali smo jih z lepimi modeli. Bili so nam za pravo poslastico. Iz buč smo izrezovali razne figure. Te smo barvali in iz njih delali prave čaravnice. Iz raznovrstnega sadja, narezanega v manjše koščke, je nastala prava slastna bovla. Vsi smo jo z največjim veseljem pojedli. Med delom tudi prepevamo. Vsi se prav lepo ujamemo z melodijami. Otroci so radovedni. Sprašujejo nas po starosti, po naših imenih in če imamo otroke. Tako izmenjavamo vprašanja, res je pestro. Razveselila sem se učenca Tima, ki mi je poslal lepe pozdrave z morja. Prelep in vesel čas hitro mine. Ko se poslavljamo, nastane pravi živčav. Z največjo toplino se primemo za roke in veselo prepevamo pesem »Mi se imamo radi«. (stanovalka Jožica)

Otroci o sodelovanju s starejšimi

Danes smo šli v dom starejših občanov. Ko smo prišli tja, smo se razdelili v dve skupini. Ena skupina je šla vrtnariti, drugi pa so risali. Jaz sem šel ven. Posadili smo

mačehe in druge rože. S prijateljem sva grabila. Rekli so, da sva pridna. Ko smo končali, smo zapeli in zaplesali. (Martin, 2. razred)

V domu starejših smo imeli delavnice. Bilo je zelo zanimivo. Naslov plakata naše skupine je bil Kaj delamo po pouku. Zanimivo je bilo poslušati starejše, ki so govorili o tem, kaj so delali po šoli. Bilo je veliko podobnosti, pa tudi veliko razlik. Včasih so veliko več pomagali in se igrali čisto drugačne igre kot se jih igramo mi. Na koncu smo svoje plakate tudi predstavili. Spoznal sem nekaj novega in se veliko naučil. (Alen, 5. razred)

Odpravili smo se v Dom starejših občanov. Tam so nas razdelili v skupine in pridružili so se nam stanovalci. V naši skupini sta bili gospa Ana in gospa Cilka. Lotili smo se priprave plakata z naslovom Poklici nekoč in danes. Omenili smo več poklicev, ki že izumirajo in tudi tiste, ki jih v starih časih niso poznali. Druženje s starejšimi mi je bilo zelo všeč. Bilo je poučno. Po predstavitvi plakatov smo se vrnili v šolo. (Leontina, 5. razred)

Vsakič, ko slišim, da gremo v Dom starejših, sem zelo vesela. Vedno počnemo kaj zanimivega, pojemo, ugibamo ali ustvarjamo. No, letos smo bili v domu že trikrat, prvič jeseni, ko smo izdelovali buče, drugič pozimi, ko smo si naredili kostume ter peli. Bilo je smešno in precej zabavno. Potem, na začetku pomladi, smo šli še tretjič na obisk, tokrat mi je bilo najbolj všeč. Izdelovali smo jagode! Jagode iz blaga so bile darilo za materinski dan. Na delavnici sem spoznala zelo prijazno gospo, gospo Cilko, s katero sva se veliko pogovarjali. Zelo mi je všeč, da obiščemo starejše, saj nekateri med njimi nimajo več sorodnikov, ki bi lahko prišli na obisk. Upam, da jih še večkrat obiščemo. (Brina, 5. razred)

Nekega dne smo izvedeli, da gremo v Dom starejših občanov, česar smo se zelo razveselili, kajti prejšnjikrat so nas z veseljem sprejeli. Stanovalci so se nas zelo

razveselili. S starejšimi se rada srečujem in pogovarjam,, saj nam povedo, kako je bilo, ko so bili oni otroci. Sedela sem poleg gospe, ki mi je povedala, da je stara štiriinosemdeset let in da je tudi sama hodila v glasbeno šolo. Med pogovorom sem opazila, da je gospa govorila z velikim žarom, ko je obujala spomine na otroštvo in mladost. Povedala mi je, da je bil njen mož zobozdravnik. Ima dve hčerki in tri vnuke. Moje osebno mišljenje je, da se s temi delavnicami vsi sprostimo in družimo drug z drugim. Ko smo izdelali jagode, sem jih podarila gospe, ki je sedela nasproti mene v spomin na druženje. Mislim, da bi morali kaj podobnega še večkrat ponoviti, saj mi je bilo v Domu zelo všeč. (Nina, 5. razred)

V sredo smo odšli v Dom starejših in na to sem komaj čakal. Jeseni sem tam spoznal prijazno gospo Joži, s katero smo se kar veliko pogovarjali in klepetali o najrazličnejših stvareh. Prejšnjic smo izdelovali iz buč, tokrat pa so nam pripravili nekaj drugega. Z radovednostjo smo zrl v sobo, kjer so nas stanovalci že čakali. Oziral sem se okoli in na veliko presenečenje zagledal gospo Joži, veselo sem ji pomahal in ona mi je vrnila nasmeh. Spomnil sem se je zelo dobro, kakor da bi bilo včeraj. Povedala mi je veliko o sebi in še druge najrazličnejše stvari. Čeprav je stara, ima sinje modre mladostne oči. Usedel sem se poleg nje in pričeli smo z delom, ki je potekalo gladko. Kmalu smo končali z jagodo, na katero smo bili ponosni, za konec smo stanovalcem še zapeli. (Denis, 5. razred)

Prvič, ko sem s sošolci obiskal Dom starejših občanov, sem tam spoznal stanovalko doma, gospo Ljubo. Gospa Ljuba mi je bila takoj všeč, zelo lepo sva se ujela. V Domu so nam predstavili predmete, ki so jih uporabljali nekoč, kot so mlinček za kavo, likalnik na oglje, tablica za pisanje, petrolejka ... Pripovedovali so nam tudi o tem, kako je bilo včasih in čemu so namenjene določene stvari. Ob naslednjem obisku smo barvali bučke, pobarval sem jih sedem ter dve koruzi, bile so zelo smešne. Pri tem mi je pomagala gospa Ljuba. Stanovalce smo obiskali tudi za pusta, v šoli smo izdelali maske – kurente in se jim šli predstaviti. Z obiskom smo jih razveselili, vzdušje je bilo veselo in vsi so bili prijazni. Na zadnji delavnici smo delali jagode, imel sem se zelo lepo. Po koncu delavnice smo si ogledali tudi videoposnetke naših obiskov.

Ljudje v Domu so zelo prijazni, dobre volje, zabavni in družabni. Imel sem se zelo lepo in zagotovo se še vrnem h gospe Ljubi, da jo razveselim s svojim obiskom in košarico sadja, ki ga ima zelo rada. (Filip, 5. razred)

V sredo smo bili v Domu starejših občanov; imeli smo likovno delavnico. Ko smo prišli v Dom, so nas stanovalci že čakali. Začeli smo izdelovati jagode. Jaz sem delala z gospo Tončko. Material je bil pripravljen na mizi, po modelu sem narisala jagodo, liste in pecelj, gospa Tončka pa je vse izrezala. Ker slabše vidi, sem ji pri izrezovanju pomagala. Nato sva vse zlepili skupaj, na koncu sva dodali še cvet in izdelek je bil končan. Ob delu sva se pogovarjali, gospa Tončka mi je povedala, kako je bilo, ko je ona hodila v šolo in kateri predmet ji je bil najljubši. Gospa Tončka je stara devetdeset let in je zelo prijazna gospa. Preden smo odšli nazaj v šolo, smo stanovalcem zapeli še pesem Moj dom. Na likovni delavnici mi je bilo všeč in zanimivo. Z razredom gremo večkrat v Dom nastopat, grem pa tudi z mami, ki ima tu strica. Starejši so veseli, če jih kdo obiše. (Ana, 5. razred)

Primer aktivnosti v besedi in sliki

Velikokrat se pojavljajo vprašanja: Kako izpeljati medgeneracijsko delavnico? Kako povezati otroke in starostnike v skupno ustvarjanje? Kako poiskati za obe generaciji primerno tematiko?

Žal odgovori niso tako preprosti, da bi jih lahko strnili v nekaj povedi. Veliko je če-jev. Pomembno je, da je ekipa organizatorjev in izvajalcev profesionalna in da ves čas načrtovanja išče pluse in minuse, da lahko na koncu sprejme najboljšo odločitev. Glede na specifične generacije, ki sodelujeta, je pomembno, da za vsako tematiko pripravimo plan A, B in nemalokrat tudi C. Katerega bomo dejansko izvedli, se odločimo v trenutku pred aktivnostjo, ko vidimo, kakšna je situacija pri starostnikih, kakšno je splošno počutje in vzdušje, kakšno je vreme, kakšno skupino imamo itd. Lahko bi rekli, da vaja dela mojstra.

V nadaljevanju vas želimo popeljati skozi dve delavnici, ki sta bili izvedeni v tem projektu. Prva delavnica, ki jo želimo izpostaviti, je ena tistih, ko so se v vlogi učiteljev preizkusili starostniki pod mentorstvom mladih izvajalcev Društva Novita. Poimenovali smo jo Starejši učijo. Druga delavnica je imela naslov Odkrivamo razlike v starostnih obdobjih.

STAREJŠI UČIJO

Ideja je bila, da v tej delavnici vlogo učiteljev prevzamejo starostniki in svoje bogate izkušnje podelijo otrokom ter na zanimiv način predstavijo potek izdelovanja, oblikovanja in ustvarjanja nekega izdelka. Po pogovoru s stanovalci in z delovno terapevtko o tem, kaj radi izdelujejo in s čim radi ustvarjajo, smo se odločili za tematiko *Rožice iz gline*. To obliko delavnice smo izvedli, ko smo že nekaj časa sodelovali s to skupino starostnikov, saj smo jim vodenje prepustili do te mere, da so sami pripravili material, oblike rožic ... Delavnica je bila razdeljena na več faz; od valjanja gline, odtiskovanja modelčkov, sestavljanja, brušenja pečenih rožic do barvanja končnih izdelkov. Vsako fazo je izoblikovala ena skupina, sestavljena iz 5 do 7 otrok in 1 do 2 stanovalke v vlogi učiteljice in mentorice - prostovoljke. Otroci so bili v skupine razdeljeni naključno. Pred pričetkom dela je mentorica svoji skupini pojasnila, kaj se bo delalo in kakšna so pravila ter opozorila otroke, da današnjo delavnico vodijo starejše gospe.

1. faza: valjanje gline in odtiskovanje modelčkov

Znotraj skupine so se razdelili še v dve manjši skupini, tako da je vsaka gospa (učiteljica) imela 3 do 4 otroke. Otroci so najprej prisluhnili navodilom in si ogledali postopek, nato pa je vsak dobil priložnost, da je sam valjal glino ter odtiskoval sestavne dele za rožice. V tej skupini je bilo zelo pomembno, da je glina enakomerno razvaljana ter da se naredijo enakomerni modelčki. Na začetku so otroci želeli na hitro in čim več narediti, vendar so jim učiteljice dokazale, da tako ne bodo dobili lepih izdelkov in da je potrebno vložiti malo več truda. Potem je šlo, glina je začela dobivati novo obliko.

2. faza: oblikovanje in sestavljanje rožic

V tej skupini so iz sestavnih delov, ki jih je predhodna skupina pripravila, sestavljali rožice. Tudi tukaj so bile potrebne nekatere spretnosti. Gospa v vlogi učiteljice je svojim učencem najprej nazorno pokazala, kako pravilno sestaviti rožico, kako morajo zviti lističe in skupaj spojiti primerne dele, pri tem pa paziti, da se rožica ne pomečka.

3. faza: brušenje pečenih rožic

Naslednja skupina je dobila narejene in pečene rožice, ki so jih gospe že prej pripravile za to učno delavnico. Namreč, ko so rožice oblikovane, jih je potrebno speči. Ko se ohladijo, sledi brušenje in glajenje robov. Čisto po naključju so bili v tej skupini sami fantje. Kako postopek brušenja poteka in kaj je potrebno, jim je demonstrirala učiteljica na sliki.

4. faza: barvanje končnih izdelkov

Da rožice zaživijo, čeprav iz gline, potrebujejo barvo. Ker so rožice majhne in sestavljene iz več delov, je bilo barvanje pravi izziv. Učiteljica je z njimi barvala, jih bodrila, ko je barva ušla na nepravi del rožice. Ta skupina je bila nekoliko večja, saj so gospe predhodno že pripravile nekaj rožic in jih spekle, da so otroci lahko barvali in s tem dali delavnici piko na i.

Končni izdelki

Vsaka skupina je imela še dodatno nalogo, ki so jo pripravile mentorice prostovoljke. Ker tokrat niso bile v vlogi učiteljic, so delo v skupinah popestrile z zabavnimi vložki. Vsaka skupina je morala namreč v določenem trenutku odložiti delo, si izbrati eno vsem poznano pesmico ter jo zapeti ostalim skupinam.

ODKRIVAMO RAZLIKE V STAROSTNIH OBDOBJIH

Otroci, stari 9 let in starostniki v povprečni starosti 85 let, so skupaj odkrivali razlike med nekoč in danes na štirih področjih - prosti čas, hrana, vozila in poklici. Ideja te delavnice je nastala na podlagi izjemnega zanimanja otrok na predhodnih aktivnostih o odraščanju in razlikah med njimi in starostniki. Današnja mladina si težko predstavlja odraščanje brez elektrike, televizije, hojo v šolo peš po eno uro ali več, življenje brez sladkarij kot jih poznamo danes itd. Po drugi strani pa tudi starostniki ne razumejo

hitrega napredka tehnologije in jim današnji način življenja ni blizu. Po prihodu smo otroke in starostnike naključno razdelili v štiri skupine. Vsaka skupina je imela svojo moderatorko, ki je predstavila navodila. Na mizah so imeli flomastra, barvice, kupe revij in šeleshamer. V vsaki skupini so se najprej predstavili in si na samolepilne listke napisali imena, ki so jim med delavnico pomagala pri komunikaciji. V prvih 15. minutah so se v skupinah pogovorili o temi in bistvenih razlikah med tem, kako je bilo nekoč in kako je danes. Razdelili so si naloge, nato pa so v revijah poiskali vse v povezavi s dodeljeno temo. Ob koncu smo se zbrali v skupnem prostoru, kjer so skupine druga drugi predstavile svoje teme in razlike med nekoč in danes.

1. skupina - poklici nekoč in danes

Izvajalka pri tej skupini se je odločila, da bodo imeli člani listke z imeni, kar pripomore k lažji komunikaciji v skupini. Otroci so najprej ugibali, kakšne poklice so opravljali ljudje pred 60 in več leti. To je bila odlična iztočnica za povezanost skupine.

2. skupina - hrana nekoč in danes

V tej skupini se je izvajalka odločila za metodo predstavljanja v krogu. Po predstavitvi

je pogovor navezala na temo njihove skupine - hrano. Najprej so otroci naštetih deset jedi, živil, pijač, ki jih danes uživamo. Nato so isto naredili starostniki. Razlike so bile velike in debata se je pričela.

3. skupina - vozila nekoč in danes

Skupina se je predstavila in nekoliko spoznala s pomočjo listkov z imeni. Izvajalka je otrokom dala navodila, naj si zamislijo, da ne obstajajo avtomobili. Vlaki in avtobusi so zelo redki in dragi in vozijo le v največjih mestih, zjutraj je potrebno peš v šolo itd. Starejši so se ob tem samo nasmihali, obujali spomine na svoje otroštvo in pričeli pripovedovati zanimive anekdote. Otroci pa so bili kar malce šokirani, da bi morali živeti v tistem času.

4. skupina - prosti čas nekoč in danes

Ne glede na to, za koliko časa nazaj se ozremo, prosti čas je vedno obstajal. Je tako? Lahko vam namignemo, da so bili še otroci nad odgovorom zelo presenečeni. V tej skupini se je izvajalka odločila, da plakat navidezno razdeli na dva dela - nekoč in danes. Otroci in starostniki so z risanjem in lepljenjem slikic oba dela zapolnili z dejavnostmi in igrami, ki so značilne za obe obdobji.

Strokovni delavci o projektu

V projekt so bili poleg izvajalcev otrok in starostnikov, posredno vključeni še delovni terapevti iz doma, učitelji iz šol in kordinatorji na šolah. Čeprav na delavnicah niso aktivno sodelovali, so jih lahko opazovali.

Nekatere med njimi smo poprosili, naj nam svoje vtise, pred projektom in po projektu strnejo na papir.

Zakaj smo se odločili za sodelovanje v medgeneracijskem projektu Od 0 do 100 - SKUPAJ?

Za sodelovanje v medgeneracijskem projektu sem se odločila, da bi popestrili življenje naših stanovalcev v Domu. Ker je pri nas povprečna starost 86 let in v povprečju stanovalci nimajo več velike mere življenjske energije (so seveda tudi izjeme), potrebujejo veliko spodbud in »zunanjega dogajanja«, da se ta življenjska energija zopet zbudi in dobi zagon.

Pred pričetkom medgeneracijskega sodelovanja nisem imela velikih pričakovanj. Dosedanja sodelovanja z mladimi (vrtci, OŠ, srednja šola) so bila oblikovana »enostransko«: eni so poslušali in gledali, drugi so nastopali (otroci stanovalcem ali stanovalci otrokom). Pri tej obliki je ena stran ostala pasivna. V tem projektu pa so bili vsi vključeni in so lahko sodelovali po svojih zmožnostih. Delovna terapevtka S. N.

Stanovalci Doma, kot ključen člen, so svoje strinjanje v sodelovanju na medgeneracijskem druženju z otroki, izrazili iskreno v svojih odzivih po vsakem skupnem srečanju. Poudarjali so hvaležnost, da imajo možnost vzpostavljati tople in prijateljske stike z mladimi, da jim lahko ponudijo svoja znanja, otroci pa jim prinesejo življenje, razigranost, vedoželjnost in so zelo pozorni in spoštljivi do njih. Delovna terapevtka M. M.

Odnosa do starostnikov se lahko mladi tudi naučijo, in to prav z različnimi oblikami medgeneracijskega sodelovanja. Ni dovolj, da se v šoli o tem le pogovarjamo, zato sem se z veseljem odzvala vabilu na delavnice. Tudi otroci so bili veseli, ko so izvedeli, da bodo obiskali starostnike in skupaj z njimi ustvarjali. Ko sem jih opazovala

pri delu, sem videla, da so se brez predsodkov in pomišljanj pogovarjali s starostniki, skupaj izdelovali voščilnice, rožice, plakate in da mene pri tem sploh niso pogrešali. Poleg tega se vsebine delavnic ujemajo tudi z našo učno snovjo: marsikaj so izvedeli o poklicih nekoč, razvijali praktične spretnosti in komunikacijske spretnosti. Še posebno se mi zdi pomembno, da te dejavnosti vedno spremlja neka toplina oz. vez, ki se ustvari med starostniki in otroki. Zato mislim, da te delavnice pozitivno vplivajo na vse udeležence. Ko si star, še nisi nepotreben. Ne prepusti se malodušju, še vedno se lahko naučiš kaj novega ali pa mladim pomagaš z znanjem in izkušnjami. Pomen medgeneracijskega sodelovanja je ravno v tem, da se prepletajo življenjske niti vseh generacij. Učiteljica C. Š.

Za medsebojno sodelovanje sem se odločila zaradi novih izkušenj, druženj, pomoči ene generaciji drugi, vzgoje za strpnost. Moje mnenje o projektu je zelo pozitivno. Medgeneracijsko sodelovanje potrebujemo vse generacije, saj gre tukaj za sodelovanje kot vrednoto in prenos znanja med generacijami. Učenci so zelo radi sodelovali na delavnicah s starejšimi, si pomagali med sabo, se pogovarjali, izmenjavali izkušnje, vzklika so nova prijateljstva, peli so, se fotografirali, gledali skupaj film o naših delavnicah. Starostniki so si zapomnili imena učencev, s katerimi so skupaj ustvarjali, podoživljali so svojo mladost, bili so veseli, da smo prišli, orosilo se je marsikatero oko. Druženja so bila prijetna, čustvena.

Tovrstne aktivnosti so pomembne za otroke zaradi privzganja socialnega občutka za druge generacije, za drugačne, za bolne ... Delavnice omogočajo prenos znanja med generacijami, spodbujajo dialog in povezovanja med njimi, druženje pa spodbuja socialno vključenost starih in mladih. Zato menim, da imajo tovrstni projekti velik pomen za vse generacije. Vsi ljudje si moramo med sabo pomagati, sodelovati, se spoštovati in z medsebojnim razumevanjem bodo tudi naša življenja bolj kvalitetna. Učiteljica M. V.

Projekt se mi je zdel zanimiv. Menila sem, da lahko otroci zelo veliko pridobijo, saj marsikdo nima pravih stikov s starostniki. Starostnike pa otroci napolnijo s pozitivno energijo, vmejo se v otroštvo, zopet zaživijo. Menim, da je projekt potrebno nadaljevati. Učiteljica M. K.

Že ob povabilu sem bila zelo vesela, ker mi je bila ideja skupnega dela otrok in

starostnikov zelo všeč. Otroci imajo sedaj vse premalo stika s starejšimi ljudmi, saj ne živijo s svojimi starimi starši v družinski skupnosti in se z njimi zelo redko srečujejo. Tudi sicer so odnosi z ostalimi ljudmi v naselju, predvsem s starimi, zelo redki. Učenci, ki so pogosto v stiku s svojimi starimi starši, predvsem po večdnevnikih srečanjih, prinašajo v šolo bogastvo znanj, izkušenj, spretnosti, ki so jih prejeli od svojih babic in dedkov. Učiteljica J. M. M.

Učitelj in medgeneracijsko sodelovanje

Starejših ljudi je v današnji družbi vedno več, zato nas medgeneracijsko sodelovanje vodi tudi v razmišljanje o tem, kakšen je naš odnos do staranja in starostnikov. Še najbolje bi bilo, če bi znali upoštevati moč vseh generacij. Če imamo učitelji pozitiven odnos do medgeneracijskega sodelovanja, ga lahko prenašamo tudi na otroke, zato jih bom na obiske oz. delavnice s starostniki prijavila tudi v bodoče. Učiteljica C. Š.

Učenci in starejše gospe so se pri delu lepo dopolnjevali, si pomagali, izmenjavali mnenja. Vsak je delal tisto, kar je zmožeg, poleg tega pa se je naučil še kaj novega. Učenci so ob koncu obiska zapeli nekaj pesmi in bili zelo ponosni, ker so jih bile gospe vesele in so jih zelo pohvalile, kako lepo pojejo.

Učenci so se po vrnitvi v šolo želeli pogovarjati o svojih vtisih. Povedali so veliko pohvalnega, bili so veseli, da so se udeležili delavnice. Spraševali so, če bodo imeli še kdaj možnost iti v dom starejših občanov. Pripovedovali so o svojih »sodelavkah«, jih hvalili, kako so bile prijazne. Skratka, o obisku so se še dolgo pogovarjali. Nekateri so ga celo primerjali z obiski pri svojih babicah, kjer tudi včasih pečejo pecivo, delajo na vrtu ali kaj izdelujejo.

Mislím, da bi taka ali podobna oblika sodelovanja lahko postala kar stalna, saj nudi obojim, otrokom in starejšim veliko zadovoljstva. Obe skupini pa sta tudi ponosni na tisto, kar sta se naučili drug od drugega. Prijetno preživeti dan je gotovo velikega pomena za otroke in starejše. Gotovo bi bilo dobro, da bi vsak otrok kdaj doživel tako srečanje in sodelovanje, ravno tako pa tudi starejši, saj vedno pogrešajo bližino svojih najbližjih. Vloga učitelja ni samo v pripravi otrok pred obiskom, ampak tudi v vseh razgovorih po obisku. Med samimi delavnicami pa je pravo bogastvo, da lahko opazuješ otroke in starejše, kako sodelujejo. Učiteljica J. M. M.

Otroci ob tovrstnih aktivnostih zelo uživajo. Otroci so navdušeni nad zgodbami, ki jih slišijo od starejših, zanimivo se jim zdi razmišljanje starejših. Med projektom so nekateri otroci in starostniki stkali posebne vezi. Otroci prihajajo na obiske, pišejo ob praznikih. Jaz pa sem zadovoljna, ko vidim vesele obraze starejših in otrok, da jih lahko peljem na delavnice, kjer skupaj sodelujejo, si pomagajo. Drug za drugega naredijo zelo veliko. Mislim, da več kot je videti na sami delavnici. Čas, ki ga podarimo drug drugemu, je zelo dragocen. Starostniki takrat vidijo, da so še vedno pomembni, da jih potrebujemo. Dragi učitelji, vi in vaši učenci lahko veliko pridobite. To so za otroke nove izkušnje, ki jih ne morejo pridobiti v učilnici ali ob knjigi, filmu ... Dragi starši, kot mami se mi zdi zelo pomembno, da otrok vidi pozitiven zgled, kako se jaz obnašam do starejših, kako se z njimi pogovarjam ... Ni potrebno, da prihajam v dom starejših občanov, otrok opazi moj odnos do staršev, otrokovih starih staršev, dedkov, babic. Ali jih obiskujemo, jim pomagamo, se pogovarjamo z njimi, ali jim voščimo, ko imajo osebni praznik, kako o njih govorimo. Bodimo spoštljivi, so naši starši. To kar bomo sejali, bomo v starosti želi. Vsi pa si želimo, da bomo/bi imeli lepo starost. Učiteljica M. K.

Morebitni strahovi, dileme pred pričetkom sodelovanja

Pri projektu od 0 do 100 - skupaj sem v začetku imela malo dileme, kako se bo stvar odvijala. Veliko naših stanovalcev ne zmore več fine motorike, slabše vidijo, eni tudi slabše slišijo, otroci pa vseh teh problemov še ne znajo pravilno zaznati. Starostnikom je živžav ob prisotnosti cca 25 otrok lahko hitro preveč, saj so v zdajšnjem življenju navajeni zelo umirjenega in upočasnjenega tempa. Današnji otroci pa so skoraj vsi hiperaktivni. Tudi časovnica naših srečanj (1,5 h) se mi je zdela pred začetkom kar dolga, saj vemo, da je koncentracija tako otrok, kot tudi starostnikov omejena na krajši čas. Vendar so se vse dileme hitro razblinile, ko se je projekt pričel izvajati. Delovna terapevtka S. N.

Pred prvim srečanjem sem seveda imele pomisleke ali se bodo učenci primerno, kulturno obnašali do starejših. Ta bojazen je izginila že takoj na začetku, saj so bili zelo vljudni, prijetno so se pogovarjali, se družili in sodelovali pri delu in natančno so upoštevali navodila starejših.

Učenci so me presenetili s svojo sproščenostjo, ne glede na to, da ljudi niso poznali.

Gospe, ki so sodelovale na delavnicah, so prijazno sprejele otroke, imela sem občutek, kot bi bile njihove babice. Bile so jih res vesele in so jih zelo lepo vodile pri delu. Ko smo prišli drugič, so si kar same poiskale znane otroke in so si želele ponovno delati v paru z istim učencem. Postali so kar prijatelji, zelo so se jih razveselile. Učiteljica J. M. M.

Pred prvim prihodom nisem imela nobenih strahov in nobenih večjih pričakovanj. Sama imam zelo dober odnos s starejšimi, rada se z njimi pogovarjam, jih poslušam, jim pomagam. Morda je k temu pripomoglo tudi to, da smo s starši šest let živeli v skupnem gospodinjstvu s starimi starši. Starši so mi dali zelo lep zgled in sem jim zelo hvaležna. Učiteljica M. K.

Moje mnenje o projektu

Z Društvom Novita sodelujemo že nekaj let in tako sem bila vesela, ko so nam predstavili nov projekt Od 0 do 100 - skupaj. Učiteljice so udeležbo na delavnicah sprejele kot dobrodošlo popestritev in drugačno obliko pouka; tudi s tem, da bodo delavnico izpeljale prostovoljke društva, niso imele problemov, saj šola sodeluje z zunanjimi ustanovami in društvi, ki jih povabimo, da izvedejo kakšno tematsko uro ali morda kakšen dan dejavnosti z učenci. Ti z nekom, ki ni njihov učitelj, ampak se jim pridruži kot zunanji izvajalec, vzpostavijo drugačen odnos – nekateri, in menim, da večina, bolj sproščen. Pomembna dejavnika pri odločitvi za delavnice sta bila spoznavanje lokalne skupnosti in dejavno vključevanje vanjo ter seveda razvijanje socialnih kompetenc učencev. Projekt nam je omogočil, da dosedanje sodelovanje z Domom nadgradimo, prej smo se srečali nekajkrat letno, zdaj pa smo učence pripeljali na obisk približno dvakrat na mesec.

Sama sem se znašla v vlogi neke vrste koordinatorke dejavnosti med šolo in Društvom oz. Domom. Moja naloga je bila povabiti učiteljice, po navadi razredničarke, da glede na teme delavnic in določene termine, izberejo tisto delavnico, za katero menijo, da bi učenci v njej z veseljem sodelovali in da se, vsaj do določene mere, pokriva tudi z učnim načrtom. Nekajkrat sem potem tudi pospremila učence na delavnice in se sprva malo čudno počutila ob tem, da mi, če tako rečem, ni bilo treba delati, saj je bilo izvajanje prepuščeno prostovoljkam in sem se tako znašla v vlogi opazovalke poteka dela – in imela sem kaj videti. To, kako so učenci neprisiljeno in

običajno brez velikih predsodkov pristopili do stanovalcev in izvajalk, pa tudi, kako so drug drugega pritegnili k delu. V vsakem razredu se običajno znajde nekaj učencev, ki za vsako dejavnost najdejo izgovor, da je »brez veze«. Zanimivo je bilo videti, da so tudi ti učenci v Domu sodelovali, saj so jih pritegnili stanovalci, prostovoljke pa tudi vrstniki. Po drugi strani sem imela v času delavnic priložnost poklepetati s stanovalci, delavci doma, prostovoljkami in ne nazadnje z učiteljico razreda, ki sem ga spremljala. Ob tem smo vedno ugotavljali, kako pomembno je medgeneracijsko povezovanje in sodelovanje, predvsem med najmlajšimi in starejšimi, saj naši učenci nimajo vsi priložnosti vzpostavljanja pristnih stikov s starejšimi, starejši pa kljub obiskom bližnjih, pogrešajo mladostni vrvež in otroško družbo. Običajno danes stari starši živijo posebej, tudi v drugem kraju, nekateri niti ne v Sloveniji. Delavnice so bile tako priložnost za učence, da navežejo stike, spoznajo, kakšno je bilo življenje nekoč in dobijo uvid v to, kakšen je način življenja starejših danes. Kljub temu, da pravimo, da med generacijami obstajajo nasprotja in razlike, ni težko najti skupnih interesov in preživeti skupaj časa, ki je obojim v veselje. Starejši z veseljem delijo svoje znanje, izkušnje in modrost z otroki in ti jih odprto sprejemajo, večkrat kot so se srečali, bolj pristni so bili njihovi stiki. Menim, da je bila izkušnja sodelovanja s starejšimi in medsebojno izmenjavanje znanja za učence izjemno pozitivna, tako za vzpostavljanje odnosov s starejšimi kot tudi za to, da morebiti kdaj sami postanejo prostovoljci. Verjamem, da so bila ta srečanja prijetna in koristna tudi za stanovalce doma, saj občutek, da si sprejet, upoštevan, ustvarjal in da lahko prenašaš svoje življenjske izkušnje na mlajše, pripomore k občutju zadovoljstva z življenjem. Želim si in upam, da bomo še imeli priložnost sodelovanja. Učiteljica M. G.

Starost kot življenjsko obdobje je še vedno tabu tema, zato se starejši v naši družbi počutijo odrinjene. Človek kot humano bitje izgublja svojo vrednost, zato so potrebne korenite spremembe na področju medosebnih odnosov. Starejšim moramo dati ponovno veljavo, spoštovanje in pogum, kajti v tem obdobju zmanjkuje moči, vitalnosti, nikakor pa ne sme izgubiti dostojanstva. Če želimo družbo obdržati skupaj, moramo ponovno oživeti solidarnost in sodelovanje. V tem hitrem tempu, ki ga živimo, so se nam prav te vrednote nekako izmuznile. Brez njih pa mladim ne moremo sporočiti, kako pomembno je podajanje izkušenj in znanj. Torej se moramo zavedati, kaj vse lahko babica in dedek nudita vnukom in obratno, kolikšno radost in ponovno vitalnost zmore ponuditi mlajša generacija starejšim. Starejši pogrešajo mlado, čisto

energijo, veselje, radoživost, ki bi jih lahko dobili od mladih. Mladi pa s pridobljenimi izkušnjami starejših obogatijo svojo nastajajočo osebnost.

Projekt od 0 do 100 - skupaj sledi temu razmišljanju, kar je zelo pohvalno. Res je, da se med babico in vnučkom razvije še drugačna energija, drugačna, globlja čustva, saj ju povezuje več skupnih dejavnikov. Projekt usmerja mladega človeka – otroka, do starega človeka, ki ga sicer ne pozna, a kljub temu lahko naveže pristen človeški, spoštljiv in vesel odnos preko skupnih dejavnosti in druženja. Otroci so preko prostovoljcev Društva Novita seznanjeni, s kom se bodo srečali, z lastnostmi starih ljudi, namenom srečanja in ne nazadnje, kar je za starega človeka zelo pomembno, z bontonom obnašanja (da se ne govori vsevprek, da govorijo razločno in glasno, da pokažejo zanimanje zanje, in predvsem, da se jih ne bojijo). Stanovalce je včasih potrebno malo spodbuditi k sodelovanju in izničiti stereotipe: saj sem že prestar, pa ne vidim, pa saj ne znam nič več ... Poleg obveščanja preko plakatov in osebno, jih je potrebno povabiti še na dan skupnega srečanja. Ko so delavnice postale konstanta, je bilo spodbujanja in tudi zamujanja vse manj, postavljali so vprašanja, kdaj pridejo otroci ... Skozi leto so se stkala že prava mala prijateljstva, veselja ob snidenju, pa tudi razočaranja, če koga mogoče ni bilo. Med počitnicami je v našo hišo zajadrala prenekatera razglednica z dopusta, pri naključnem srečanju na ulici pa so starši imeli priložnost spoznati »mojo novo« babico. V sobah stanovalcev še zdaj stojijo skupni izdelki z delavnic in prav radi se pohvalijo: »To sem pa naredila skupaj z mojo Saro.« Tako pri otrocih, kot pri starostnikih je zelo pogosto omenjena beseda moj, moja, kar predstavlja prijetno pripadništvo drug drugemu.

Kadar je bila »delavnica« v hiši, so tudi drugi delavci Doma, ki niso sodelovali, vsaj takrat upočasnili korak ali se za nekaj trenutkov pomudili, vedno pa se jim je na obrazu zarisal nasmeh.

Društvu Novita se najtopleje zahvaljujem za zelo kvalitetno in strokovno organizacijo projekta od 0 do 100 - skupaj, saj smo skupaj zmogli vzpostaviti zaupanje, spoštovanje med generacijami. Bogastva v podarjenem času se ne da opisati ali izmeriti. Podarjeni čas je vse, kar lahko damo drug drugemu. Podarjeni čas in sebe, kot darilo. In ni lepšega, kot videti starostnika in mladega človeka, kjer se čuti sreča, hvaležnost in sliši sproščen smeh in pesem. Vsekakor imajo take priložnosti neprecenljivo vrednost, tako za posameznika, kot za celotno družbo.

Delovna terapevtka S. N.

Otroci nimajo veliko možnosti, da bi spoznali proces staranja, nasprotno pa starejši nimajo dovolj stika z mladimi in težje razumejo današnji način življenja mladih. Gradnja odnosov in povezovanje tako različnih generacij mi vseeno nista zbudjala skrbi, ker sem se zavedala želje stanovalcev, da navezujejo stike, da so sprejeti in manj osamljeni. Prav tako sem vedela, da so otroci zelo empatični in, da bodo prostovoljke društva Novita otroke pred prihodom v Dom seznanile z morebitnimi zdravstvenimi težavami, ki jih imajo starostniki, s katerimi se bodo srečevali na delavnicah.

Znanja in izkušnje starejših se povezujejo s spretnostjo in z vedoželjnostjo mladih, da starejši lažje pozabijo na izgube, ki vodijo v dolgčas in socialno izključenost in da mladi spoznajo, da starost ni povezana le z boleznijo in da se lahko na stara leta veliko stvari počne kljub omejitvam. Spoštovanje različnosti je pogoj za uspešno sodelovanje, kjer se vsi dobro in prijetno počutijo.

Učenje, ustvarjanje, izmenjava izkušenj, koristno preživljanje prostega časa, tkanje iskrenih, prijateljskih vezi in sproščeno druženje otrok s stanovalci je prineslo novo kvaliteto bivanja v Domu. Organizacija in vodenje delavnic s strani prostovoljk Društva Novita je bilo zelo uspešno.

Bivanje starejših v Domu pomeni tudi ločenost starejše in mlajše generacije. Pri oblikovanju izdelkov je vzpostavljanje stikov med starejšimi in otroki zelo enostavno in lahkotno. Otroci iščejo pozornost, so zvedavi, vendar se spoštljivo obnašajo do starejših in kažejo zanimanje za njihovo počutje. Iskreno si želijo še priti v Dom in se družiti s stanovalci. Starejši pa so hvaležni za nove možnosti, da znova čutijo, da so potrebni in da zmorejo vzpostaviti odnos z mladimi, zato so bolj sproščeni in samozavestni. Izdelki, ki so jih skupaj naredili, krasijo njihove sobe in skupne prostore in jih spominjajo na prijetna druženja.

Vsakomesečni prihod otrok v Dom je zbudil pričakovanja pri sodelujočih in ostalih, ki so se vesellili živčava v hiši. Ustvarjalni nemir in pričakovanje prihoda se je čutilo v avli doma. Spraševali so se ali pridejo otroci, ki jih že poznajo in so z nimi že spletli prijateljske vezi, ali pa pridejo novi, ki bodo malce prestrašeni. Zanimalo jih je, kaj bodo delali. Veselo pričakovanje, razigranost in sproščenost na obrazih stanovalcev že pred prihodom otrok pove vse. Delovna terapevtka M. M.

Ob zaključku projekta

Bilo je lepo

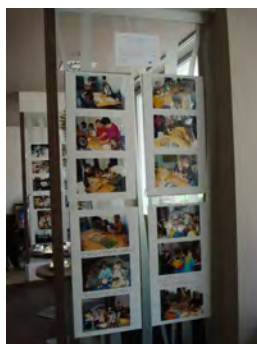
Ko se zberejo mladi in stari, je zares lepo doživetje. Prav to se je zgodilo nam, prebivalcem Doma upokoencev Poljane. V torek, 1. aprila 2014, nas je obiskalo 100 otrok v spremstvu njihovih učiteljev. Res, da so bili to že naši znanci, saj smo med letom skupaj v delavnicah ustvarjali prekrasne izdelke in urili naše mlade in stare roke. Tega dne smo se zbrali, da bi s kulturnim programom praznovali zaključek projekta in pokazali, da leta starosti za veselje niso važna. (stanovalka Ana)

Projekt smo sklenili z dvema kulturnima dogodkoma, ki sta se odvila v domovih za starejše. Nastopali so otroci in starostniki z različnimi pevskimi, igralskimi, plesnimi in recitalskimi točkami. Program je popestrila razstava fotografij, ki so nastajale med celotnim projektom. Bilo je nekako takole ...

Po kratkem nagovoru vodje projekta, gospe Tadeje, se je začelo. Vrstile so se točke za točko. Vsi smo pokazali, kaj znamo in kaj zmoremo. Poseben dogodek je bil pozdrav mladim in to od našega domskega tovariša, ki pa ni kar tako. V mesecu avgustu bo namreč praznoval 107. rojstni dan. Je še vedno čil, zdrav in pameten gospod, zato je bil tudi njegov nagovor temu primeren. Bravo! Vzdušje je bilo enkratno! Na koncu, ko je zadonela pesem Mi se mamu radi, so se otrokom nasmejala lička, marsikomu od nas starejših pa se je orosilo oko. Po skromni pogostitvi smo si zaželeli še takih srečanj. Pomahali smo si v pozdrav. Bilo je lepo! Stanovalci doma Poljane

Nič manj veselo in razigrano ni bilo niti na drugi prireditvi v Domu starejših občanov Ljubljana Moste - Polje. Število otrok smo zaradi prostorske stiske omejili. Stanovalci so otroke presenetili z bonboni, otroci pa stonavalce z unikatnimi rožicami. Stanovalci so otrokom pripravili prav poseben program z ugankami. Dan se tudi tukaj ni mogel zaključiti brez naše skupne pesmi, ki nas spremlja na vsaki aktivnosti in ki večkrat prikljče kakšno solzico sreče in orosi marsikatero oko - Mi se mammo radi.

Kaj je lepšega kot videti veselo druženje mladih in malo manj mladih? Zadonelo je Rdeče češnje rada jem, črne pa še rajši ... in zavrtelo se je kolo. Nežne otroške dlani in nagubane roke babic in prababic so se strnile. Noge so poplesavale, na obrazih je sijalo zadovoljstvo. (stanovalka Ana)

Mladi in stari - skupaj

Ker slike povedo več kot besede, je naslednji del namenjen predstavitvi medsebojnega sodelovanja, povezovanja in druženja skozi sliko.

GRADIMO PRIJATELJSTVO (ponarodela)

Sem jaz, si ti, smo mi gradimo prijateljstvo,
sem jaz, si ti, smo mi gradimo prijateljstvo. Ja, ja , ja ...

**Pojdi kamorkoli, pojdi vsepovsod,
a v svojem srcu gradi si prijateljstvo.**

Statistični podatki

Skupaj smo v projektu izvedli 33 aktivnosti v obliki izobraževalno ustvarjalnih delavnic in dve zaključni prireditvi. Sodelovali so mladi izvajalci Društva Novita, 669 otrok iz različnih razredov, starih od 6 do 12 let in 467 starostnikov, starih od 80 do 95 let, nekaj je bilo še starejših.

Večina otrok se je v okviru projekta prvič srečala z bivanjem in dogajanjem v Domu starejših. Z izkušnjo druženja in ustvarjanja s starostniki so nadgradili ali spremenili (v pozitivni smeri) svoje lastne predstave o starosti .

Najstarejši udeleženec je bil star 107 let, najmlajši pa 6 let. Vsaka aktivnost je bila unikatna, polna prijetnih presenečenj in novih poznanstev. V času projekta nismo zaznali nikakršnih konfliktov ali nestrinjanj. S časom so se začele oblikovati stalnejše skupine starejših, ki so redno prihajali na aktivnosti in nekaj takšnih, ki so prihajali občasno, odvisno od njihovega časa. Vse aktivnosti so se odvijale v dopoldanskem času, v povprečju 4 do 6 krat na mesec.

Veseli nas, da se je o projektu razširil dober glas in da se je želja po vključitvi in sodelovanju širila še na druge osnovne šole in domove po Ljubljani in širše.

Program Mladi v akciji

Mladi v akciji je program Evropske unije in sledi ciljem evropskega sodelovanja na področju mladine. Prijaviteljem omogoča pridobitev finančne podpore za projekte neformalnega učenja in mobilnosti. Pomembno je, da je program namenjen mladim med 15. in 30. letom starosti.

Vse informacije o programu, prijavih, datumih in ostalih pomembnih informacijah najdete na spletni strani www.movit.si.

ZAHVALA

Iskrena hvala izvajalcem, izvajalkam, prostovoljcem, prostovoljkam za vaš trud in čas.

Hvala osnovnim šolam, OŠ Karla Destovnika-Kajuha, OŠ Ledina in OŠ Majde Vrhovnik, še zlasti gospe Marti Gorjup, Moniki Krošelj in Andreji Pečnik.

Hvala Domu starejših občanov Ljubljana Moste - Polje, Domu upokojencev Center, Tabor - Poljane, Ljubljana, z enotama Poljane in Tabor, še posebej gospe Milici Medved in Saši Novak.

Hvala vsem, ki ste si vzeli čas in svoje vtise, mnenja in misli zapisali ter tako obogatili vsebino knjižice.

In hvala programu Mladi v akciji, ki ste v projektu videli potencial in nam dali priložnost, da smo ga iz papirja prenesli v prakso.

Brez vseh vas bi bila to le želja.

